

etergenten

INFORMATION FÖR ANSTÄLLDA VID SUNLIGHT OCH LEVERINDUS 3 · 1977

Att röka
betyder:

* Sämre
hälsa

* Sämre
arbetsmiljö

* Sämre
ekonomi

Har Du
råd med det?

Socialstyrelsen fastslår i sin stora tobaksutredning från 1974 att rökningens hälsomässiga och därmed samhällsekonomiska skadeverkningar är stora och i huvudsak klarlagda. Detta konstaterande tar en gång för alla död på funderingen att påståendet om rökningens farlighet och samband med vissa sjukdomar skulle vara obevisade eller överdrivna.

Det lönar sig att bli ex-rökare!
Även om Du röker mycket och har gjort det länge. Undersökningar ger klara belägg för att det lönar sig att sluta röka - oavsett hur gammal man är. Redan inom en kort tidrymd visar sig resultaten.

Ingen behöver längre tvivla på att det är skadligt för hälsan att röka. Men hur farligt är det?

Fler dödsfall i lungcancer än i biltrafiken

Den vanligaste och kanske grymmaste av alla tobaksskador är lungcancer, som skördar allt flera liv i allt yngre åldrar. Det hemska med lungcancer är att den oftast är så långt framskriden när den upptäcks att den inte går att bota. Andra sjukdomar, vars utveck-

ling påskyndas av rökning är hjärt- och kärlsjukdomar. Magsår är också dubbelt så vanligt hos rökare som hos icke-rökare. **Men vad är då en rökare?** En person, som röker cigaretter varje dag och drar halsbloss.

Rökning en gammal synd

Tidigare generationer hade helt enkelt inte råd att börja röka förrän de kunde tjäna själva till "giftet". Under 1940—50-talen ökade cigarettrökningen kraftigt samtidigt som ungdomarnas vecko-

I detta nummer

- 1 OM RÖKNING
- 3 IDROTT
- 4 PRODUKTIONS-GRUPPER IGEN
- 5 FÖRETAGSNÄMND
- 6 SKYDDS- OCH MILJÖ-KOMMITTEN
- 7 FACKLIGT
- 8 PERSONALMED-DELANDEN

peng i många fall blev så rikligt tilltagen att den räckte till flera paket cigaretter i veckan och rökning blev tillåtet såväl i skolorna (rökruta) som i hemmen.

Barnen en utsatt grupp

Barnen löper ofrivilligt risken av tobakens skadeverkningar. Det är nämligen konstaterat att barn till mödrar som rökt under hela graviditeten mer än andra är känsliga för allergier och infektionssjukdomar.

Med anledning av den frågan — som förresten inte är ny — har försäkringsbolaget Trygg-Hansa i januarinumret av sin personaltidning "Dialog" en artikel om rökningens skadeverkningar.

Professor Eric Nilsson är narkos- och bedövningsspecialist på lasarettet i Lund. Han har också ett förflutet som aktiv idrottsman och idrottsläkare. "Som läkare får man dagligen se exempel på rökningens vådor, även om man inte är hjärt- eller cancerspecialist", säger prof Nilsson i "Dialog" och med benäget tillstånd från Dialogs redaktör "lånar" vi en del av artikeln.

"Professor Nilsson anser nu att samhället måste vidta åtgärder i preventivt syfte om vi inte ska få flerdubbling av dödligheten i lungcancer inom den närmaste 20-årsperioden. Annars kommer resultaten av rökvanornas stegring efter 1945 att slå oerhört på 80- och 90-talen. Samtidigt kommer dödsfallen att inträffa i allt lägre åldrar till följd av att debutåldern för vanerökare är på väg att krypa ner t o m under pubertetsåldern.

Skakande fakta

Situationen i vårt land är idag sådan, framhöll prof Nilsson, att risken för

den som röker 20 cigaretter om dan eller mera att drabbas av **lungcancer är 1 på 12**. För ickerökaren är risken bara **1 på 30.000**. Livslängden som ju influeras av alla olika dödsorsaker, förkortas för en rökare med nämnd konsumtion med åtta till tio år. Lungcancer är en sjukdom som utvecklas under mycket lång tid — man räknar normalt med 20 till 30 år.

Dessa argument biter givetvis inte på en yngre individ, men bör kunna få den lite äldre rökaren att tänka efter. Personligen tycker jag dessutom, att det är argument som bör vägas in när försäkringsbolagen gör sina riskbedömningar på personförsäkringsområdet.

Inte bara cancer

Men tobaksrökning är inte bara en cancerframkallande faktor utan också en av de vanligaste orsakerna till hjärt- och kärlsjukdomarna. Genom åtskilliga undersökningar vet vi i dag att stor-rökaren drabbas av hjärtinfarkt i allt yngre åldrar. I en nyligen publicerad undersökning omfattande inte mindre än nio länder hade man studerat män under 40 år som drabbats av hjärtinfarkt. Rökningen slog klart igenom som en av de viktigaste riskfaktorerna. En svensk undersökning visar att bland patienter som överlever en hjärtinfarkt, är dödligheten dubbelt så hög bland dem som fortsätter att röka i jämförelse med dem som slutar i samband med en hjärtinfarkt." Här slutar vi citera "Dialog" och tackar för "lånet".

"Arbetskyddsstyrelsens lista över hygieniska gränsvärden gäller föroreningar i tobaksrök likaväl som föroreningar från själva arbetsprocessen", skriver tidningen Arbetsmiljö redan

1975. Sedan dess har det skrivits en hel del om skyddsombudens skyldighet att beakta krav på rökfria arbetslokaler. Med tanke på koncentrationen giftiga ämnen, som finns i tobaksrök borde det vara lika självklart att människor inte ofrivilligt utsätts för arbete i lokaler där luften är förorenad av tobaksrök, som lokaler med föroreningar från arbetsprocesser. Ett steg i rätt riktning är rökfria sammanträden, som tillämpas på allt flera ställen. Nästa steg måste bli rökfria arbetslokaler överhuvudtaget och rökfria delar av mat- och rastrum.

Tobaksrök innehåller

ca 1.000 olika ämnen, av vilka ett 100-tal är aromatiska kolväten. Ur hälsosynpunkt är kolmonoxid, nikotin och tjära särskilt farliga.

Kolmonoxid (gas i röken) tas snabbt upp av blodet och inverkar menligt på hämoglobinet, som finns i de röda blodkropparna och transporterar syre till vävnaderna. Hämoglobinet tar nämligen upp kolmonoxid ungefär 200—300 gånger snabbare än syre. Därför minskar blodets förmåga att ta upp syre redan vid första halsblosset.

Nikotinet i sin tur är ett nervgift, som verkar sammandragande på de perifera blodkärlen. Det blir dålig blodgenomströmning i speciellt de yttersta kroppsdelarna, ex vis ben, fötter. Nikotinet ger också en snabbare puls och högre blodtryck.

Tobakstjära är partiklarna i röken. I den finns bl a det cancerframkallande benzpyrén och eftersom röken drar ner i lungorna stannar en del av tobakstjäran kvar där och förorsakar svåra skador på sikt.

Detergenten

(latin=rengöraren)

Nr 3 1977

ÅRGANG 7

Manusstopp

för nästa nummer den 12 april

Utgiven av:

Sunlights Informationsavdelning
Fack, 611 00 NYKÖPING
Tel. 0155/802 00

Ansvarig utgivare:

Gun Sköld

Redaktör:

Daga Lundkvist

Redaktionskommitté:

Britt-Louise Johansson, LO-an slutna
Kalle Johansson, illustrationer
Anders Krantz, Sunlight
Erik Nordström, TCO-an slutna och
företagsnämndens ekonomikommitté
K B Wiklund, Leverindus AB

LÄNSTRYCKERIET NYKÖPING

Har Du råd att röka?

En månadslön räcker inte långt! — Se här! En person började röka vid 18 års ålder och är nu 33. Han har alltså rökt i 14 år, dvs i 5.110 dagar har han rökt 20 cigaretter om dagen i genomsnitt. Totalt sedan han började har han alltså rökt upp 102.200 cigaretter. I medeltal har de kostat 20 öre/st och alla

cigaretterna tillsammans har alltså kostat 20.440 kr. Med tanke på marginalskatten har han varit tvungen att tjäna ca 40.800 kr för att köpa cigaretterna. För hans del har nästan 10 månadslöner gått upp i rök. Vad skulle han inte kunnat gjort för pengarna, som varit mycket roligare. Och hälsosammare!

Det lönar sig att fimpas

I denna artikel har Du enbart fått veta det fasansfulla med rökning, men för den som vill sluta finns det verkligen ljusare framtidsperspektiv. Om dem får Du läsa i broschyren "Råd för rökare", som Du kommer att få med där vi också intervjuar en rökare och en icke-rökare.

VASALOPPARNA I MÅL

Jodå, i år gick det bra för båda två, **Bertil Risberg** och **Bengt Källman**.

— Det var en fin tävling, säger **Bertil** och ser rent lyrisk ut. — Men så har vi ju också haft fina träningsmöjligheter i vinter. Inte som förra året, när man fick ströva i skogen för att hitta lite snö att träna på. — Det var 5:te Vasaloppet för min del, säger **Bertil**, och i år kom jag som 2.558 man på tiden 6.55.58 och det är jag nöjd med. **Bertil**, såväl som **Bengt**, har kört en hel del tävlingar i år, **Bertil** har kört en 3-milstävling ända upp i Storuman. Sammanlagt har han skidat ca 100 mil i vinter och det borde väl räcka till att komma ner till Köln från Nyköping. Men så är han ju också "Svensk klassiker", vilket är ett betyg så gott som något på att man "djävlas med kroppen".

Bengt höll sig frisk i år och fick alltså ha premiär på Vasaloppet. Som "nybörjare" är han nöjd med sin prestation. 3.902 plats på tiden 7.30.59. Hur mycket har Du tränat då? — Jag har inte åkt riktigt lika mycket som **Bertil**, men sammanlagt blir det nog ca 60 mil. (Han kommer väl ändå ner i norddanmark någonstans.) — Bl a har jag åkt Engelbrektsloppet i Norberg, som är 6.5 mil och faktiskt jobbigare än Vasaloppet, tycker jag. I Vasalop-

pet behöver man inte "trippa" så mycket. (Red antar att trippa är liksom att springa på skidorna.) — Sedan har jag åkt Klintloppet i Nävekvärn och en del mindre tävlingar. Veckan innan Vasaloppet tränade jag ingenting för att riktigt känna mig sugen på skidåkning. Samma gjorde **Bertil**. Av **Bengts** min att döma var det första, men förmodligen inte sista gången han åkte Vasaloppet. Att det är en helt fantastisk upplevelse, det förstår nog envar.

Vad vi vanliga "småskidare" inte vet är en del detaljer kring denna enorma mastodonttävling. Tex berättade **Bertil** att: Det går år 30 lastbilar för att forsla deltagarnas kläder från Sälen till Mora. I år var det 4.365 nybörjare, 1.708 som åkte andra gången och 194 som åkte för 10:de gången. Sammanlagt var 11.791 anmälda från 1.100 föreningar och 18 nationer. — 400 personer stod bakom 520 m bord och delade ut sammanlagt 15.000 liter blåbärssoppa, 15.000 liter citronvatten och gatorade (en specialdryck med tillsats av mineraler och vitaminer). 32.000 apelsiner och 22.000 bullar strök också med.

För att tillfredsställa den hungriga skaran i mål gick det åt: 35.000 kg potatis, 2.000 kg nötkött, 2.000 kg grönsaker, 1.500 kg säs, 150 kg smör, 500 kg ost, 500 st limpör, 1.000 kg gurka och 9.000 liter dryck.

DATAS MÅNGKAMP

På Dataavdelningen anordnar man för andra året i följd något som kallas för "Datas Mångkamp". Man tävlar i 13 grenar, nämligen badminton, bordtennis, friidrott, terränglöpning, simning, gymtest, skridskor, skidor, skytte (luftgevär), orientering, cykel, pilkastning och varpa. I kampen deltar tre damer och 15 herrar. (Männen i majoritet som vanligt, Reds anm.) Segraren i varje gren får 20 poäng, andre man/kvinna får 18 och tredje 17, osv neråt. Tre grenar får man välja bort. Den som får flest antal poäng vinner förstas. 1975—76 segrade **Bertil Gärdh** och vi återkommer så småningom med bild och uppgift om årets segrare(inna).

BADMINTON

Sunlightmästerskap i badminton spelas i Gripenskolans lokaler lördagen den 26 mars med början kl. 8.30. Tävligen är öppen för publik!

SUNLIGHTMÄSTERSKAP PÅ SKIDOR

gick i Strandstuguviken söndagen den 6 februari. Banan för herrar var 10 km och för damer 5 km. Föret var jobbigt på gränsen till blidväder. Sunlightmästare blev **Bertil Risberg** på tiden 37.59 och 2) **Bengt Källman**, 39.40, 3) **Allan Nyberg**, 45.47, 4) **Bertil Gärdh**, 49.17, 5) **Björn Gustavsson**, 49.37, 6) **Kurt Omholt**, 50.44 och 7) **Sven Ljungqvist**, 52.53.

Ensam dam i spåret var **Anette Karlsson**, som åkte 5 km på den fina tiden 24.15.

Produktionsgrupper än

"Produktionsgrupper fungerar dåligt", menar Britt-Louise Johansson, v ordf i Fabriksklubben, och kommer här med ett personligt inlägg till artikeln i nr 1 om produktionsgrupper.

I nämnda artikel anklagas facket för att se ökad produktivitet som ett rött skynke. Artikeln ger lätt uppfattningen att facket är motståndare till produktionsgrupper. Men så är inte fallet. Vi stöder helt en **total** ökad ekonomisk produktion, men vi kan däremot inte göra det till vilket pris som helst. Vi kan inte acceptera ökad produktivitet t ex på bekostnad av den enskilde individen. Det bör även påpekas, att det från första början är facket som drivit frågan om produktionsgrupper.

I rationaliseringsavtalet (nu visserligen uppsagt) står att läsa: "Rationalisering skall syfta till ökad produktivitet, ökad arbetstillfredsställelse, bättre arbetsmiljö och trygghet i anställningen! Det är helt naturligt att dessa mål är nära förbundna med varandra, men det är samtidigt klart att de är eftersträfvansvärda var för sig.

Huvudmålsättningarna för produktionsgrupper är:

1) Att öka arbetstillfredsställelsen genom bl a

- — ökat medinflytande på den egna arbetssituationen, ökad insyn och förståelse av kringliggande arbete och problem
- ökad utbildning och träning
- att få se och diskutera gruppens och avdelningens resultat.

2) Ökad produktivitet

Kan vi nå de mål, som anges i punkt 1 så kommer punkt 2, ökad produktivitet, helt automatiskt.

Men som ett led i att nå målsättningarna måste alla hjälpas åt. Det får inte finnas "bromsklossar", som hindrar produktionsgruppernas utveckling.

Först av allt borde man emellertid kartlägga två viktiga frågor:

- 1) Vill de anställda ha produktionsgrupper?
- 2) Vill företagsledningen ha fungerande produktionsgrupper eller vill man bara ha dem på papper för att visa utåt?

När en produktionsgrupp ska bildas, går det i regel till så att de anställda som ska ingå i gruppen samlas till en diskussion tillsammans med arbetsledaren och en representant från produktionstekniska avdelningen. Från denna diskussion får sedan var och en ett protokoll med löfte om månadslön + en rörlig del och därefter ska gruppen starta. Med det utgångsläget tror jag inte att resultatet kan bli så bra. Vad som behövs är utbildning och information om hur gruppen ska arbeta. Då först kan vi börja hoppas på fungerande produktionsgrupper.

Ett önskemål från produktionsgruppernas sida är också att avdelningsråden får en annan sammansättning. Enligt uppgift har det förekommit "rådslag" med sex personer från företagsledningen och två från produktionsgruppen. Det stora underläget hämmar naturligtvis diskussionen för produktionsgruppens del. Man borde få ut mera av "rådslagen" om endast representanter ur produktionsgruppen och eventuellt arbetsledaren träffas och öppenhjärtigt pratar igenom allt som

kan påverka produktionsgruppens situation.

Jag gick ut och frågade några anställda vad de tycker om att arbeta i produktionsgrupp. Några sade sig inte ha märkt någon förändring.

I en grupp säger man så här: "Vi har inte tid att prata med varandra." Och då frågar jag mig verkligen hur ska man då kunna påverka sin egen arbetssituation för ökad, meningsfull arbetstillfredsställelse som i sin tur leder till ökad produktivitet?

En nyanställd säger så här: "I introduktionen sades det att produktionsgrupper var infört och de var bra att ha." Punkt och slut.

En annan nyanställd: "Det är väl inte så dumt med produktionsgrupper", men omedelbart därefter sade han, "men Du — va' f-n är en produktionsgrupp?" Skulle det inte vara på sin plats med bättre information? frågar jag mig.

Inom fabriksklubben studie- och informationskommitté hoppas vi kunna samla en representant ur varje produktionsgrupp, minst en gång i kvartalet, för att diskutera grupparbetet och dra nytta av varandras erfarenheter. Vi tror att det skulle ge möjlighet till bättre fungerande och självstyrande produktionsgrupper.

Slutligen, om vi går tillbaka till artikeln i Detergenten nr 1 så finns där en rubrik som heter: **"Vilka är förväntningarna på den anställde?"** Jag saknar en rubrik i det sammanhanget som skulle heta: **"Vilka förväntningar har den anställde?"** Eller förutsätter man möjligen att de anställda på Sunlight inte har några förväntningar.

*

Två frågor i Britt-Louies synpunkter är verkligen värda att ta fasta på och penetrera närmare nämligen:

- 1) Vill de anställda ha produktionsgrupper?
- 2) Vill företagsledningen ha fungerande produktionsgrupper eller vill man bara ha dem på papper för att visa utåt? (Reds anm.)

en gång

"Produktionsgrupper, inget rött skyнке för oss", säger Fabriksklubbens ordf Roine Eriksson.

Tiden medger dessvärre inte, att särskilt ingående kommentera artikeln med ovanstående rubrik, som var inörd i Detergenten nr 1. Men några direkta missförstånd angående fackföreningens roll i sammanhanget ser jag mig ändå föranlåten att rätta till.

Artikeln får fackföreningen att framstå som motståndare till produktionsgrupper. Ingenting kan vara mera felaktigt. I stället är det Fabriksklubben som från början har tagit initiativ till en ny arbetsorganisation, vilken fått beteckningen "Produktionsgrupper".

Vidare beskylls fackföreningen för att vara motståndare till effektivitetsökning eller "uppfatta ordet produktivitet som ett rött skyнке", som det står i artikeln. — Personer, som är något så när insatta i facklig verksamhet vet, att svensk fackföreningsrörelse aldrig varit motståndare till effektivitetsökning. Så heller inte den lokala fackföreningen.

Sedan är det klart att våra åsikter kan gå isär i det konkreta fallet. Det är ju lätt att ha höga krav på effektivitet när det gäller andra och vi vet, att när det gäller produktionens folk så är kraven höga. De som arbetar i produktionen har däremot inte stora möjligheter att formulera några effektivitetskrav när det gäller andra grupper av anställda. Vi har heller inte några starka önskemål om detta, utan förutsätter att alla tar ansvar för sin egen effektivitet, bla. Om vi alltså först och främst tar ansvar för oss själva avlastar vi oss samtidigt ett bekymmer, nämligen bekymret om andras effektivitet.

Sunlights företagsnämnd sammanträdde till årets första möte tisdagen den 15 mars i fabriken Hörsal kl. 13.00. Mötets tema var "Bokslutssammanträde". Rolf Lindman, ordf, hälsade välkommen, förklarade 1977 års första företagsnämnd öppnad och bad om förslag till justeringsman. Henry Hultgren valdes.

Företagets utveckling produktionsmässigt och ekonomiskt under 1976 och januari—februari 1977

Rolf Lindman gav en tillbakablick på 1976 och berättade att trots intensiv konkurrens inom tvättmedelsgruppen och stor nylansering från en konkurrent, så nådde Sunlight dock sin målsättning t o m med "några kilo" över skissat tonnage. Det ekonomiska utbytet blev ganska exakt efter senast reviderad budget. En nedgång från 1975 beroende på ökade såväl indirekta- som direkta kostnader. Lägre priser på råvaror och packningsmaterial blev vår räddning. Indirekta kostnaderna visar fortsatt stegring under 1977, men vi är dock inte "dåliga" jämfört med näringslivet i övrigt. Vi är t o m bättre än de flesta börsbolagen. Vi lever alltså inte i någon "domedagsstämning" poängterade Rolf.

Carl Folcker tog sedan över och presenterade marknaden för olika produktgrupper, enligt Nielsens senaste mätningar. Här gjorde Carl en parentes och förklarade "vem den där Nielsen är", som man så ofta ser skymta i sådana här sammanhang. Nielsen är alltså namnet på ett marknadsundersökningsinstitut med amerikanskt ursprung, det äldsta i världen som i mer än 50 år sysslat med försäljningsmätningar vad gäller dagligvaror över disk. Vem som helst kan av dem köpa undersökningar och försäljningsmätningar av intressanta produkter. **Tvålmarknaden** är fortfarande statisk om än Lux toalettvål något förstärkt sin ställning. Några nya konkurrenter har dykt upp på marknaden dock utan att i stort sett förändrat något.

Flytande produkter håller genomgående sina ställningar. Andy slåss mot jätten Ajax liksom Vim tävlar med sin Ajax-motpart. På handdiskområdet har Klara

en bra period bakom sig. Vi har goda förhoppningar om ökad volym och därmed kommer även det ekonomiska utbytet. Maskindisk visar fortsatt tillväxt utan större problem.

Sköljmedel har också en växande marknad. Comfort är marknadsledare och Tvättas "Mjuk skölj" är ett bra komplement.

Tvättmedelssektorn visar att totalmarknaden sjunkit om vi jämför försäljningen i år mot motsvarande period förra året. Men det är en kort tidsperiod och jämförelsen kan bli något sned. Det kan också ha sina orsaker i att konsumenterna i hemmen har en upplagring liksom även handeln har. Denna upplagring beror på inköp till förmånliga priser i slutet av 1976. Den teorin bekräftade **Björn Mattsson** med ledning av de erfarenheter han har från fältet. Handeln ligger med lager och det ger stagnation i butikerna. — Lösningen är reviderade planer och nya typer av aktiviteter. Det finns många intressanta vägar att pröva, menade Carl Folcker. Även produktionen väntar på en lösning, som ger försäljningen ny fart, sade **Bengt Östergren**. Stagnationen har slagit igenom även här så att ena spraytornet nu inte är belagt under alla dagar i veckan. — Vi är inte pessimistiska, sade Carl Folcker, men nog kommer det att dröja ett tag innan någon förändring märks.

Olle Gunnarsson gav därefter en kort resumé av det ekonomiska läget i vilken fanns en del "jobspost". — Vi har inte hämtat in något under januari i år, sade Olle, och med nyss given försäljningsinformation kan inte mina siffror bli särskilt vackra. Situationen är nu sådan att det krävs kreativitet och en stor portion "djävlar anamma".

Rolf Lindman kommenterade att alla krafter är insatta för att nå målet och vi har på intet sätt kastat in handsken. **Leverindus** meddelade genom Olle Gunnarsson att man haft ett bra år 1976 och överträffat sin målsättning. Man fortsätter att satsa på nya system och har ingen anledning att revidera årsbudgeten.

Forts sid 8

Nya skydds- och miljökommittén

Nya skydds- och miljökommittén samlad till sitt första möte. Fr v Gösta Kavén, Gert Antoni, Bengt Östergren, Roine Eriksson, Kjell Karlsson, Roland Lundqvist (efterträder Kjell, som slutar den 31.3) Lars Tjäder, Roland Langell, Roy Krantz, Johnny Fagrell, Con de Jonge, Kerstin Skate i stället för Elis Härshammar) Protokollförare: Gun Lindström.

Vad är det som är nytt med kommittén?

Den frågan ställde vi till vår skyddsingenjör **Gert Antoni**.

— Den största skillnaden mellan den nya och gamla kommittén är att den nya är betydligt nedbantad, säger Gert. — Färre personer alltså. I arbetsmiljöavtalet mellan SAF, LO och PTK finns vissa riktlinjer man kan följa vid bildandet av skyddskommittéer och vi har i stort sett arbetat efter dem. Kommittén består nu av 11 medlemmar mot tidigare 19 inkl företagsläkare. Från arbetsgivarsidan ingår Johnny Fagrell, Elis Härshammar, Gösta Kavén och Bengt Östergren. Från Fabriksklubben Roine Eriksson, Roy Krantz och Roland Langell. Från SALF, Lars Tjäder och från SIF, Roland Lundqvist. Dessutom ingår två opartiska medlemmar av vilka jag är den ena som representant för den tekniska hälsovården och Con de Jonge, Industrihälsan, representerar den medicinska hälsovården.

Hur ofta sammanträder kommittén? Vilka frågor tas upp där?

— Vi anser att kommittén ska sammanträda minst varannan månad. Frågor som tas upp i skyddskommittén är t ex läget på olycksfallsfronten, miljöärenden som buller, belysning och ventilation. Större miljöinvesteringar som följd av normal budget eller som följd av skyddsronder. Dessutom har jag infört en stående punkt som heter "Meddelanden till/från Industrihälsan".

Tror Du den här kommittén kommer att fungera bättre än den tidigare?

— Denna är smidigare. Den förra var för stor och därför arbetade man med arbetsutskott, som behandlade ärenden mellan de ordinarie sammanträdena. I den här kommittén kan alla vara närvarande och mötena kan hållas tätare. Jag tror denna kommer att fungera både snabbare och mer effektivt.

Hur ligger företaget till betr yrkeskadefrekvensen?

— Vi ligger under genomsnittet för vår bransch när det gäller antalet olycksfall. Statistik får alltid tas med en nypa

salt, men vi har haft en gynnsam trend de sista två åren med minskat antal olycksfall och en mycket klar nedgång i antal förlorade arbetstimmar på grund av olycksfall, säger Gert Antoni, som torde ha all anledning att vara nöjd med denna utveckling.

*

Dr Con de Jonge kom, som tidigare i korthet meddelats, till Industrihälsan i december förra året och efterträdde Christer Wretman såsom företagsläkare i grupp 2, där även Sunlight ingår.

Con är ingen ny bekantskap för Nyköpingsborna. Sedan 1963 har han tjänstgjort på Nyköpings lasarett och de senaste sju åren på långvårdskliniken.

Vi frågade honom vad företagsläkarens uppgift är i skyddskommittén?

— Kort sagt, att stå till tjänst med råd och anvisningar när det gäller den medicinska arbetsmiljön.

Man talar om teknisk och medicinsk hälsovård. Vad innebär den medicinska hälsovården?

— Den innebär i princip människans

anpassning till en oftast mycket teknisk miljö och måste styckas upp för varje större arbetsplats och arbetsmiljö.

Det handlar om att bedöma arbetstagarens prestationsförmåga, som ibland sviktar inför maskinen och det gäller att antingen anpassa eller sänka kraven på arbetstagaren. I synnerhet det sistnämnda är mycket viktigt. Det tänker man inte alltid på. Vi har ju i den industriella utvecklingen, som jag alltid varit intresserad av — annars skulle jag inte tagit det här jobbet — strävat till att ta ut så mycket som möjligt av människan och de kraven är inte naturliga. De stämmer heller inte alltid överens med den rytm som finns i vår kropp och i vår dagliga miljö. Vi har många försökt att anpassa människan till en form av högt utvecklade teknisk miljö.

Du har bevistat minst ett möte med skyddskommittén, har Du hunnit bilda Dig någon uppfattning om några speciella problem inom vår industri?

Nej, inte genom skyddskommittén. Men jag tycker att fabriken är så stor, och har så vitt skilda arbetsmiljöer, så där finns säkert, om än inte stora, så många små olikartade problem som är specifika just för Sunlight.

Det måste vara stor skillnad att behandla sjukdomar hos människor som är i arbete, mot på ett sjukhus där människorna ofta har långa sjukdomsperioder både bakom sig och framför sig. För- eller nackdelar?

— Som långvårdsläkare är man inte alla gånger så högt specialiserad utan något av en mångsysslare. En långvårdsläkare är en husläkare på lasarettsnivå, därmed menat att man har lasarettets resurser, men arbetar vad gäller sjukdomen ibland på en enklare nivå, därför att sjukdomarna redan är kända. Behandlingen är given och det gäller då att se till att patienterna är i så god allmän kondition som möjligt. Jag har på så sätt aldrig släppt kontakten med vardagssjukvården och känner mig inte främmande för patienterna här på mottagningen. Det var förvånansvärt lätt att återknyta till det man kallar för allmän sjukvård.

Känner Du Dig inte isolerad? Sjukhuset är dock mera i centrum? Här händer väl inte så mycket utanför dagsrutinen?

— Det trodde jag också först, men även här finns sjuka människor! Arbetstagare från olika industrier, som har varit förhållandevis sjuka, men antingen repat sig helt eller står under kontinuerlig medicinering. Trots detta har de anpassat sig väl till arbetslivet igen. Somliga har besvärats en längre tid av sjukdomar, som på lasarettsnivå bedömts som mycket allvarliga, men när de återkommit sköter sitt arbete igen. Sådana iakttagelser är intressanta i det här arbetet.

Detta nummer av tidningen har ju rökning som tema. Vad säger Du som läkare om rökning?

— Jag är helt och hållet emot rökning. Jag röker inte själv och jag tycker att rökning är av ondo. Det finns ingen miljörisk, som är så påtaglig och så påträngande som rökningen. Trots detta så finns i vårt samhälle en tolerans mot rökarna som man får acceptera. Helt tveklöst ska också varje människa, som så önskar, ha rättigheter att arbeta i en rökfri miljö. Precis som man kan kräva en miljö fri från dammpartiklar eller vissa koncentrationer av lösningsmedel så ska man kunna kräva en miljö fri från tobaksrök. Inte enbart av den anledningen att det luktar illa, utan därför att tobaksrökning ökar antalet partiklar i luften (sot) som faktiskt är mätbara. En hel dags vistelse i en lokal där man röker är **hälsovadligt** även för dem som inte röker.

Avslutningsvis — stannar Du på Industrihälsan?

— Jag har bundit mig till och med augusti 1977 och jag vet inte nu om jag stannar längre.

FABRIKSKLUBBENS ÅRSMÖTE

Torsdagen den 3 mars hade Sunlights Fabriksklubb sitt årsmöte i fabriken Hörsal. Till mötesledare valdes Birger Borg. Klubbens styrelse fick följande

utseende för 1977: Roine Eriksson, ordf, Britt-Louise Johansson, v ordf (omval), Erik Karlsson, sekr, Roy Krantz, v sekr (omval), Inga Larsson, kassör (nyval), Rolf Andersson och Ingrid Nyman, studieorganisatörer. Den sistnämnda omvald.

Av verksamhetsberättelsen framgår bl a att klubben vid löneförhandlingar 1976 fick igenom en hygglig höjning av lönerna.

Skyddsverksamheten rapporterade inga olycksfall under 1976. Antalet frånvarodagar p g a yrkesskada har minskat till hälften mot föregående år. En omorganisation av skyddskommittén har gjorts och vår förhoppning är att den nya skydds- och arbetsmiljökommittén ska fungera bättre än den föregående. Större krav ställs på våra skyddsombud och vi måste utöka utbildningen. Arbetskamraterna måste hjälpa till på ett betydligt aktivare sätt än vad som sker i dag.

Till skyddsombud för kokeriet, efter Ellert Andersson, som går i pension, valdes Karl Fredin.

Från pulverpackningsavdelningen har framförts önskemål om ytterligare ett skyddsombud med motiveringen att det bör finnas ett ombud på varje skift. Till ett andra skyddsombud på nämnda avdelning har föreslagits Stanislav Lisek.

Studieverksamheten har under det gångna året varit mycket god. Ett 60-tal medlemmar har deltagit i cirklar av olika slag. Det är glädjande att konstatera att medlemmarna vill öka sina kunskaper i fackliga frågor. Under de senaste åren har flera nya lagar och avtal tillkommit inom arbetslivet. För att uppfylla de krav, som ställs i dessa, måste såväl antalet klubbmöten som antalet mötesdeltagare avsevärt öka. Årsmötet beslöt därför att klubbmöten härefter ska hållas en gång i månaden.

Nytt för klubben är studie- och informationskommittén. Till denna valdes Rolf Andersson, Birger Borg, Ulf Häger, Britt-Louise Johansson och Elisabeth Markström.

Som avslutning överlämnade Roine Eriksson blommor till Bengt Pettersson som tack för de 15 år han arbetat i styrelsen. Bengt är fortfarande aktiv i klubben, men nu som revisor.

Rapportör: *Britt-Louise Johansson*

Vi gratulerar till

70 år

Karin Brüchner, pens, 7/4

Greta Karlsson, pens, 1/5

60 år

Erik Svedlund, Leverindus AB, 11/4

Laina Marttinen, pulverpackn, 2/5

Gunnar Fredriksson, Stockholm, 10/5

50 år

Ulla-Britt Palmebäck, ekonomiavd, 4/4

40 år i tjänst

Roland Ahlberg, förrådet, 3/5

25 år i tjänst

Ulf Stenius, anläggningsavd, 8/4

Svante Lundgren, driftlab, 16/4

Anders Karlsson, förrådet, 29/4

20 år i tjänst

Henrik Lundqvist, flyt prod, 27/4

Hilmer Andersson, pulvertillv, 15/5

15 år i tjänst

Ragnar Bergman, kontorstjänst, 1/4

Bengt Ekström, prod tekn, 1/4

Maria Josefsson, pulverpackn, 9/4

Börje Josefsson, pulvertillv, 12/4

Alfred Jögi, pulverpackn, 11/5

Evert Pettersson, tryckeriet, 14/5

15 år i tjänst

Anna-Britta Pettersson, städavd

Maria Welling, tvålavd, 21/4

Britt Dahlbäck, lab, 24/4

Vi säger välkommen till

Benny Jägeberg, Leverindus, 1/4

Vi säger adjö till

Carin Persson, dataavd, 8/3

TACK ✪ TACK

Till arbetskamrater och till företaget ett hjärtligt tack för uppvaktningen på min 50-årsdag!

Arvid Lepik

För all uppvaktning och vänlig hälsning på min 50-årsdag tackar jag så hjärtinnerligt.

Roine Eriksson

Forts från sid 5

Gibbs lät meddela att förväntningarna för 1976 har infriats, rörelseresultatet efter skatt överstiger ursprunglig budget. Man räknar med att nå budget vad gäller försäljning och rörelseresultat även för 1977.

Förändringar på marknaden. Rolf Lindman meddelade att Comfort fått ny sammansättning men kommer att säljas till oförändrat pris. Klara disk har fått en ny cylindrisk flaska, den mest konsumentvänliga, sägs det, som även fått ett bra mottagande i handeln. Tvätta Allrengöring är en ny produkt, som testas hos ICA på Stockholmsområdet för närvarande.

Gösta Kavén informerade om produktiviteten vid fabriken som under senaste året visar en synbarlig stagnation. Om detta informerades i Detergenten nr 2, sid 9.

— Den löpande informationen från Leverindus och Gibbs är ganska allmänt hållen — men vad betyder deras insatser för fabriken? För detta redogjorde **L O Ericson** och illustrerade i detalj övriga bolags betydelse och andelar i produktionen. Han kom fram till att Leverindus står för 16 %, Gibbs för 7 % och övriga (= export till Finland bl a) för 9 % av det totala antalet arbetade timmar under 1976 som var 420.000.

Om installationer i fabriken

hade Gösta Kavén lämnat en skriftlig rapport till ledamöterna, som även finns upptagen i protokollet.

Rapport från kommittéer

Förslags-, Marketenteri- och Fritidsombudskommittén liksom från Studierådet och Skydds- och miljökommittén hade distribuerats i förväg till ledamöterna och lades utan längre kommentarer till handlingarna, förutom när det gällde Förslagskommittén. **Bengt Östergren**, som varit kommitténs ordf i 28 år lämnar nu över klubban till en annan Bengt med efternamnet Ekström. Bengt Ö hade emellertid gjort en mycket trevlig sammanfattning av kommitténs verksamhet under ca 30 år som är värd ett eget kapitel i ett kommande nummer av Detergenten.

Om MBL i praktisk tillämpning

berättade **Göran Karle** och om de diskussioner man fört i AU om den fortlöpande informationen om företagets utveckling och personalpolitik samt om primär förhandling i såväl övergripande

som avdelningsvisa frågor. Här utspann sig en livlig diskussion mellan främst Fabriksklubbens representanter och Rolf Lindman. Fabriksklubben var kritisk mot samarbetsavtalen och sade sig i väntan på centrala avtal inte ha för avsikt att underlätta för företagsledningen med några lokala överenskommelser. — Vi vill diskutera en hel organisation och inte bitar av den, sade **Roine Eriksson**. — Men vi ska ha styrelsemöte den 17 mars och hoppas då kunna ta ställning i de här frågorna. — Därefter kommer vi snarast att meddela företagsledningen huruvida vi är intresserade eller ej att fortsätta i de etablerade former, som finns, fram tills det centrala avtalet är tecknat, sade Roine.

Rolf Lindmans mening var att man väntan på central överenskommelse skulle föra en fortlöpande dialog mellan företagsledning och fackklubb och att "kommunikationsrättigheten" skulle delegeras så långt ner i organisationen som möjligt.

— Vi tänker följa förbundets riktlinjer att inte delegera i den här situationen, replikerade **Rolf Andersson**, Fabriks.

— Men innan centrala avtal gjorts, måste vi ju driva frågorna temporärt och hjälpa varandra, tyckte Olle Gunnarsson. **Erik Karlsson**, Fabriks, föreslog att man skulle fortsätta diskussionen förutsättningslöst inom AU för att komma fram till erforderliga organisationsförändringar för att nå ett medbestämmande.

Tiden rann snabbt iväg och man var tvungen att avbryta diskussionen för att komma igenom agendan. Utbildningen för nämndens ledamöter tog Göran Karle upp och konstaterade helt kort att det är ganska tillfredsställande just nu. Återstår ekonomisk utbildning, men den föreslogs få anstå till hösten eftersom ekonomikommittén fortfarande är sysselsatt med att utbilda sina egna medlemmar.

Göran berörde även **sjukfrånvaron inom företaget** och att AU hade beslutat att en liten arbetsgrupp skulle titta närmare på orsakerna till denna. Gruppen ska sedan rapportera till skydds- och miljökommittén samt hålla Anpassningsgruppen informerad.

Slutligen beslutades att ytterligare ett sammanträde skulle hållas inom företagsnämnden, närmare bestämt den 12 maj i samma lokal.

*

Hela nämndprotokollet finns som vanligt att hämta inom närmaste dagarna hos portvakten och på personalavdelningen.

Rapportör: *Daga Lundkvist*